

ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ УЧАСТІ МІСТ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ У ВСЕСВІТНЬОМУ ПОБРАТИМСЬКОМУ РУСІ

Афанасьєв О. Є.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара

Сьогодні людство охоплене процесами глобалізації, що впливають на всі сфери життя суспільства: економічні, соціальні, політичні, культурні, у тому числі на соціально-економічну й політичну географію світу, регіонів, окремих міст. Одним з порівняно нових явищ є світовий рух міст-побратимів, що має загальносвітовий характер. Але у вітчизняній географічній науці це суспільно-економічне явище досліджено вкрай недостатньо. Тому метою нашого дослідження було розглянути причини виникнення руху міст-побратимів, умови їх діяльності, напрямки співробітництва побратимів міст Дніпропетровщини, визначити критерії, за якими обираються міста-побратими, надати порівняльний суспільно-географічний аналіз побратимів міст Дніпропетровщини.

Слід відзначити, що співробітництво між містами має дуже давні традиції. На протязі століть сусідні міста формували різноманітні союзи для вирішення спільних задач, наприклад, для оборони. І сьогодні міста продовжують формувати чисельні різноманітні союзи, федерації, асоціації, конгреси, завдяки яким міста встановлюють взаємні співробітництво, обмінюючись інформацією, знаннями, накопиченим досвідом, поділяють рахунок інновацій. Однією з таких форм співпраці є рух міст-побратимів.

Побратимство, або в іноземній літературі – **твінінг** – це співробітництво двох громад, які намагаються таким чином розв'язувати існуючі проблеми та налагоджувати тісні міжміські дружні зв'язки [5]. В сучасному розумінні міста-побратими – це населенні пункти різних країн, які встановили безпосередні дружні стосунки в цілях закріплення співробітництва між народами [12].

Побратимські відносини між містами – це довгострокове взаємовідношен-

ня між двома суспільствами, областями або окремими адміністративно-територіальними одиницями в двох країнах, які базуються на представниках широкого суспільства та отримали офіційну підтримку. Побратимські відносини між містами, областями і регіонами стають офіційними після церемонії підписання, де високопосадовці двох територіальних угруповань підписують угоду, після чого вона повинна бути ратифікованою місцевими міськими радами у відповідності до законодавства.

Споріднюватись можуть села, містечка, великі міста. Побратимські зв'язки можуть покривати широке коло питань, залучати багато людей з двох або більше поріднених громад.

Посеред різноманітних форм побратимських взаємовідносин між містами можна виділити два типи:

I тип – діяльність, спрямована на відтворення умов для співробітництва всіх міських ланок (підприємств, суспільних організацій). Це може бути представлено у вигляді виставок, ярмарок, конкурсів, свят і приймання участі в заходах інших міст; організація переговорів, обмін делегаціями; сприяння відкриттю в місті офісів закордонних компаній і підприємств з участю зарубіжного капіталу; сприяння в реалізації міжнародних програм; проведення семінарів і конференцій;

II тип – утворення рамкових умов для наступного співробітництва між адміністраціями міст: підписання договорів з містами-побратимами; підписання договорів про наміри з закордонними містами; участь в асоціаціях і спілках міст.

Статус міста-побратима дозволяє звертатися в міжнародні організації за підтримкою у спільних починаннях. Процес утворення нових міст-побратимів регулюється: щоб стати містами-побратимами, необхідно отримати дозвіл відповідної асоціації, до того ж, кожне місто має право бути побратимом тільки з одним містом з даної країни (хоча далеко не завжди остання вимога дотримується).

Побратимський рух розпочався в Європі після 1945 р. Відповідно виникла нова організація – Всесвітня федерація побратимних міст (ВФПМ) – міжнародна неурядова організація, мета якої полягає в зміцненні дружніх стосунків між

містами різних країн. Вона об'єднує більш як 3500 міст із понад 160 країн. Рада європейських муніципалітетів і регіонів намагається відстежувати кількість існуючих побратимських зв'язків в містах Європи. Згідно її інформації, сьогодні в Європі існує близько 17 000 побратимських зв'язків. З 1963 р. за ініціативою ВФПМ в останню неділю квітня відмічається Всесвітній день поріднених міст [4, 5, 12]. Вважається, що перше «побратимство» відбулося ще в 1942 р. між Сталінградом та англійським Ковентрі – містами, майже повністю зруйнованими війною. На Дніпропетровщині першим до цього руху залучилося м. Кривий Ріг: у передвоєнні часи були встановлені дружні відносини з німецьким містом Мансфельд, а за часи й після Великої Вітчизняної війни – з російським містом Нижній Тагіл [1].

В нашому дослідженні здійснена спроба визначити міста-побратими міст Дніпропетровської області. В цьому питанні ми одразу ж зіткнулися із проблемою невизначеності точної кількості міст-побратимів. Здійснений пошук інформації за мережею Internet дозволив встановити, що між окремими публікаціями, в т.ч. на офіційних сайтах міжнародних побратимських асоціацій, існують суттєві відмінності як в переліку тих міст Дніпропетровщини, що мають побратимів, так й в загальній кількості самих побратимів. Особливо суттєві розбіжності про кількість міст-побратимів між різними джерелами стосуються міста Дніпропетровська. Найчастіше й в абсолютній більшості публікацій називають вісім міст-побратимів Дніпропетровська: Вільнюс (Литва), Герцлія (Ізраїль), Салоніки (Греція), Жиліна (Словаччина), Регіон Дюрам (Канада), Самара (Росія), Сіань (Китай), Ташкент (Узбекистан). Ці міста розташовані в Європі, Північній Америці, Азії. Наступні чотири міста найчастіше за публікаціями мають по одному побратиму: Дніпродзержинськ – Бобруйськ (Білорусь), Кривий Ріг – Нижній Тагіл (Росія), Нікополь – Толідо (США), Павлоград – Балашов (Росія). В табл. 1 наведене порівняння окремих джерел за їх поглядом на кількість міст-побратимів Дніпропетровщини.

Але якщо підсумувати абсолютно всі згадування про побратимські стосунки міст Дніпропетровщини, то всього в них приймають участь 28 міст з 17 країн

світу. Найбільшу кількість міст-побратимів із регіонів світу «надають» Дніпропетровщині Європа (15), а з країн – Російська Федерація (6 міст-побратимів). Наступними за Росією є Китай (4) та Польща, Грузія, США (по 2 побратими).

Таблиця 1

Побратимські стосунки між містами Дніпропетровщини й містами світу

Місто Дніпропетровської області	Місто-побратим	Країна	Рік встановлення стосунків	Джерело
Павлоград	Балашов	Росія		4
Нікополь	Толідо	США		11
	Чіатура	Грузія		11
Дніпродзержинськ	Бобруйськ	Білорусь	2000	4, 9, 13
	Кельце	Польща	1997	4, 9, 13
	Теміртау	Казахстан	2000	4, 9, 13
	Хімки	Росія		9
Кривий Ріг	Байшань	КНР	1995	4, 13
	Мансфельд	Німеччина		1
	Нижній Тагіл	Росія	1994	4, 13
	Ханьдань	КНР		5, 8
Дніпропетровськ	Берн	Швейцарія	2007	2, 7
	Валбжих	Польща	07.06.2001	10
	Вільнюс	Литва	29.09.1998	2, 4, 6, 7, 10, 13, 14
	Газіємір	Туреччина		4, 14
	Герцлія	Ізраїль	03.08.1993	2, 4, 6, 7, 10, 13, 14
	Далян	КНР		2, 7
	Дюрам, регіон	Канада	06.05.2000	2, 4, 6, 7, 10, 13, 14
	Єкатеринбург	Росія		10
	Жиліна	Словаччина	13.02.2003	2, 6, 7, 10, 13
	Красноярськ	Росія		2, 7
	Кутаїсі	Грузія		2, 6, 7
	Лексінгтон	США		10
	Плоешті	Румунія		10
	Салоніки	Греція	18.04.2003	2, 6, 7, 10, 13
	Самара	Росія	25.05.1993	2, 4, 6, 7, 10, 13, 14
	Сіань	КНР	1995	2, 4, 7, 10, 13, 14
Ташкент	Узбекистан	1998	2, 4, 6, 7, 10, 13, 14	

Цікаву інформацію про побратимські стосунки містить сайт Асоціації міст України [4, 13]. Зокрема, на ньому можна ознайомитися із списком міст, які подали до АМУ заявки на пошук собі міста-побратима. Серед них є й міста Дніпропетровщини. Зокрема, бажають розширити своє коло партнерів-побратимів Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Павлоград, а також бажає долучитися до побратимських стосунків м. Тернівка.

Корисним також видається аналіз показника так званого «побратимства

другого порядку», тобто, аналіз тих міст, що є побратимами «наших побратимів», який показує загальну географію й місце міста в системі цих відносин. Географія побратимських зв'язків міст-партнерів Дніпропетровщини досить широка й охоплює 215 міст з усього світу. Серед країн, з якими міста Дніпропетровщини мають стосунки через своїх побратимів, лідерами є США – 20 міст-побратимів «другого порядку», Німеччина – 14, Росія – 13, Франція й Італія – по 12, Китай – 11, Польща – 10. Найбільше ж міст цієї категорії має Дніпропетровськ – 180, що обумовлено значною порівняно з іншими містами регіону кількістю міст-побратимів першого порядку. Наступним за кількістю міст-побратимів «другого порядку» є Дніпродзержинськ – 20, найменше таких міст-партнерів у Нікополя (11) та Кривого Рогу (4). Цікавим фактом є те, що до міст-побратимів «другого порядку» для Дніпропетровська відносяться й декілька міст України, зокрема, Донецьк, Харків, Львів, Київ, Феодосія, а також Вінниця для Дніпродзержинська.

Таким чином, проаналізувавши побратимів міст Дніпропетровщини за деякими суспільно-географічними характеристиками, можемо зробити певні висновки: міста розташовані в різних частинах світу, кожне має свою історію, але об'єднала їх мета до співробітництва в різних галузях як виробничої сфери, так і поза нею. Ці міста, в деяких випадках, попри не схожість в географічному положенні, не бачать в цьому проблеми, і навпаки тісно співпрацюють. Так, встановлено, що в промисловій сфері містам вигідніше співпрацювати з тими містами, що мають подібну структуру промислового виробництва (Бобруйськ та Дніпродзержинськ; Нижній Тагіл та Кривий Ріг), а в соціальній сфері, навпаки, цікавіше і вигідніше для обох сторін перейняти досвід міста, країна якого знаходиться на великій відстані від побратима. Насамперед, це інша історія, культура, освіта. Так, побратимські стосунки Дніпропетровська з Берном були встановлені з метою перейняття досвіду останнього із проведення чемпіонату Європи з футболу в контексті підготовки до Євро-2012 [2, 6].

Отже, підсумовуючи сказане відзначимо, що Дніпропетровщина є надійним партнером в міжнаціональних стосунках. Це підтверджується кількістю

наявних міст-побратимів нашої області. Міста-побратими Дніпропетровщини співпрацюють, як правило, в галузях промислового виробництва, освіти, науки, культури, медичного обслуговування. Тим самим міста-побратими вносять великий вклад в розвиток як своєї держави окремо, так і в світову економіку взагалі.

Література: 1. Бугрий Е.В., Бугрий А.С. *Кривой Рог в системе городов-побратимов // Географічні дослідження Кривбасу: матеріали кафедральних науково-дослідних тем. Вип. 2. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2007. – С. 48–52.* 2. *Днепропетровск связан побратимскими отношениями с 11-ю городами мира // Региональный информационный центр. – 20 мая 2009. <http://ric.ua/index.php?newsid=477574>.* 3. *Міста-члени АМУ, що бажають налагодити побратимські зв'язки з іншими містами // <http://www.auc.rql.net.ua/uk/sister-cities/first-page/part2.html>.* 4. *Міста-члени АМУ, що мають побратимські зв'язки // <http://www.auc.rql.net.ua/uk/sister-cities/first-page/part1.html>.* 5. *European Twinning: Офіційний сайт Ради європейських муніципалітетів і регіонів (РСМР) // <http://www.twinning.org>.* 6. <http://dniprorada.gov.ua/ru/golovna/2973.html>. 7. <http://dniprorada.gov.ua/ukr/mista-pobratimi/2182.html>. 8. <http://kri.com.ua/3596-v-krivom-roge-otmetili-den-evropy-i-den-goroda.html>. 9. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Днепродзержинск>. 10. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Днепропетровск>. 11. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Никополь>. 12. <http://ru.wikipedia.org/wiki/Побратимы>. 13. <http://www.auc.org.ua/activities/international/allies/?ln=ua>. 14. <http://www.e-gorod.ru/documents/mag/towns/gorod23.htm>.

НАДРУКОВАНО:

Афанасьев О.Є. **Географічний аналіз участі міст Дніпропетровщини у всесвітньому побратимському русі** // Регіон–2009: Стратегія оптимального розвитку: Матеріали Міжнар. наук.-прак. конф. (Харків, 5-6.11.2009). / Гол.ред. В.С. Бакіров. – Х.: РВВ ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2009. – С.243-246.